

Національна академія наук України
Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. директора Інституту механіки
ім. С.П. Тимошенка НАН України
академік НАН України

Володимир НАЗАРЕНКО

20.02.2024

ПОЛОЖЕННЯ
про академічну доброчесність та етику академічних відносин
в Інституті механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України

Розглянуто Вченою радою Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України
20 лютого 2024 р., протокол №2

Київ - 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність в Інституті механіки ім.С.П.Тимошенка НАН України (далі Інституті) є складовою внутрішньої системи забезпечення якості наукової та освітньої діяльності та ґрунтується на нормах Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», «Про видавничу справу», а також нормах «Етичного кодексу ученого України», Статуту Інституту та інших нормативно-правових актів.

1.2. Кодекс академічної доброчесності регулює застосування та дотримання правил наукової етики при провадженні наукової та освітньої діяльності, а також визначає порядок перевірки наукових публікацій, дисертаційних робіт, а також навчально-методичних робіт і матеріалів, що надходять від співробітників Інституту щодо дотримання принципів академічної доброчесності.

1.3. Дирекція Інституту зобов'язується вживати заходи щодо дотримання принципів академічної доброчесності, зокрема запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та науково-методичних матеріалах наукових, науково-педагогічних працівників та здобувачів ступеня доктора філософії.

2. ЗАГАЛЬНІ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. **Академічна доброчесність** – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової, творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання або наукових, творчих досягнень.

2.2. Дотримання академічної доброчесності науковими та науково-педагогічними працівниками передбачає: – посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; – дотримання норм авторського права; – надання достовірної інформації про застосовані методи і отримані результати власних досліджень, а також джерела використаної інформації та власну наукову та (або) науково-педагогічну діяльність.

2.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами ступеня доктора філософії передбачає: – самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; – адекватні посилання на джерела використаної інформації (ідеї, розробки, твердження, відомості); – дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; – надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, науково-педагогічної) діяльності, використані методи досліджень і джерела інформації.

2.4. Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат – оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження без зазначення авторства; самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів; фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються у наукових дослідженнях/освітньому процесі; фальсифікація – зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються наукових досліджень/освітнього процесу; списування – виконання контрольних та екзаменаційних письмових робіт з оцінювання результатів навчання із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання викладачем; використання під час контрольних робіт заборонених технічних засобів (телефони, планшети тощо); обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної наукової/науково-педагогічної/освітньої діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування; отримання виконаних на замовлення академічних текстів у інших осіб та подання їх як результат власної навчальної або наукової діяльності; хабарництво – надання чи отримання учасником освітнього процесу коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ з метою отримання переваги в освітньому процесі; необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання студентів, аспірантів, здобувачів ступеня доктора філософії науковими/науково-педагогічними працівниками.

2.5. Засади академічної доброчесності Інституту: наукові, науково-педагогічні працівники Інституту, а також здобувачі ступенів вищої освіти Інституту зобов'язані діяти чесно, дотримуватись у своїй діяльності законодавства України та стимулювати до цього інших; сумлінно дотримуватись посадових інструкцій та покладених обов'язків та зобов'язань; постійно підвищувати свій науковий та освітньо-науковий рівень та кваліфікацію; підтримувати середовище, що сприяє вільному обміну інформацією та продукуванню нових ідей та інновацій; вільний доступ до інформації, що стосується всіх сфер освітньої, наукової, науково-педагогічної господарської та фінансової діяльності, окрім тієї, доступ до якої обмежено законодавством, на офіційній веб сторінці Інституту; уникнення зловживань посадовим становищем.

3. НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИЧНІ ПРАВИЛА

3.1. Всі співробітники та здобувачі вищої освіти в Інституті мають: – дотримуватися вимог Конституції та законів України, вимог чинного законодавства України, Статуту Інституту, Кодексу академічної доброчесності; – зберігати та популяризувати наукові традиції Інституту;

- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно й сумлінно виконувати необхідні наукові /освітньо-наукові задачі;
- дотримуватися моральних норм, високих духовних цінностей та правил етичної поведінки;
- не чинити правопорушень, сприяти попередженню й викоріненню різних видів порушень іншими особами в науковій, освітньо-науковій та інших видах діяльностей;
- поважати права і свободи людини, честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, соціальне становище, расову приналежність, релігійні та політичні переконання;
- не чинити дискримінації за будь-якими ознаками;
- дотримуватись «Закону України про державну мову»;
- не розповсюджувати та запобігати розповсюдженню інформації, яка є неправдивою, такою, що ображає людину або може завдати шкоди репутації Інституту;
- підтримувати атмосферу довіри, відповідальності та взаємодопомоги в академічному співтоваристві;
- відповідально ставитися до довкілля;
- запобігати конфлікту інтересів у науковій/освітньо-науковій діяльності.

3.2. Неприйнятними для всіх працівників та учасників наукового/освітньо-наукового процесу Інституту є:

- порушення норм Конституції України, чинного законодавства України, а також Статуту Інституту;
- перевищення повноважень під час наукової/освітньо-наукової діяльності;
- використання службових і родинних зв'язків з метою отримання переваг в трудовій, науковій/освітньо-науковій діяльності;
- ведення в Інституті політичної, релігійної чи іншої пропаганди;
- порушення Статуту та Правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- порушення Кодексу академічної доброчесності.

3.3. Кожен здобувач вищої освіти у своїй навчальній (науковій) діяльності має дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності:

- самостійно, сумлінно та вчасно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- активно займатися самостійною роботою, опрацьовувати нову літературу згідно методичних рекомендацій викладачів;
- не допускати плагіату у своїх роботах;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методи досліджень і джерела інформації;
- дотримуватися правил ділового спілкування у комунікації з викладачами, співробітниками та здобувачами ступенів вищої освіти в Інституту;
- не принижувати будь-яким чином гідність учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- не використовувати службові або родинні зв'язки для отримання нечесної переваги в навчальній (науковій) діяльності.

3.4. Кожен науково-педагогічний працівник у своїй діяльності має дотримуватися етики ділового спілкування та принципів академічної доброчесності:

- забезпечувати якість викладання навчальних дисциплін відповідної освітньої програми на високому науково-теоретичному й методичному рівнях;
- сприяти творчій активності здобувачів ступенів вищої освіти;
- постійно підвищувати свій професійний рівень, використовувати новітні інформаційно-комунікаційні засоби навчання, актуальні джерела інформації;
- керуватися принципами об'єктивності та прозорості під час оцінювання знань і компетентностей здобувачів вищої освіти;
- дотримуватись норм академічної доброчесності та норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- науково-педагогічні працівники мають приходити на всі заняття вчасно і не залишати аудиторію передчасно, використовувати ефективно академічний час для досягнення результатів навчання, визначених у робочій програмі навчальної дисципліни; ретельно складати методичні вказівки й рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти, враховуючи новітні надходження літератури та Інтернет ресурси, надавати вичерпні консультації здобувачам вищої освіти у відведений для цього час;
- контролювати дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти; – поважати думку кожного здобувача вищої освіти, заохочувати і надавати всім рівні можливості при обговоренні дискусійних питань;
- не принижувати будь-яким чином гідність учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- дотримуватися норм культури спілкування у процесі комунікації зі здобувачами вищої освіти, науковими та науково-педагогічними працівниками, співробітниками Інституту.

3.5. Дотримання етичних норм у науковій діяльності усіма учасниками освітнього процесу передбачає: –

- сприяти розповсюдженню наукових знань; – нести відповідальність за наслідки своєї наукової діяльності, протидіяти отриманню результатів, що суперечать принципам академічної доброчесності й можуть завдати шкоди;

- дотримуватися найвищих професійних стандартів вищої освіти та проведення наукових досліджень;
- забезпечувати принципову чесність і прозорість на всіх стадіях наукового дослідження, вважати неприпустимим та викривати факти академічної недоброчесності; – визнавати міжнародні та національні правові норми щодо авторських прав, обов'язково посилатись на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власних наукових досліджень;
- нести персональну відповідальність за чесну й об'єктивну оцінку навчальних і кваліфікаційних робіт;
- визнавати творчий внесок кожного з авторів дослідження, що проводилося колективно, не включати до списку авторів осіб, які не мали відношення до отримання наукових результатів.

4. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ІНСТИТУТУ

4.1. Академічна доброчесність Інституту забезпечується:

- діяльністю Комісії академічної доброчесності Інституту;
- функціонуванням системи запобігання та виявлення академічного плагіату; – протидією будь-яким проявам неправомірної вигоди;
- проведенням семінарів та інших заходів для учасників освітньо-наукового процесу з метою підвищення академічної культури та формуванню навичок протидії академічній недоброчесності;
- вивчення досвіду вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів щодо реалізації принципів академічної доброчесності в науковому та науково-освітньому середовищі.

4.2. Кожен учасник освітнього процесу несе відповідальність за дотримання засад академічної доброчесності, моральних правил та етичних норм в навчальній, науковій та науково-освітній діяльності.

4.3. Кожен учасник наукового/освітньо-наукового процесу має демонструвати дотримання засад академічної доброчесності, моральних правил та етичних норм, реагувати на порушення або спроби порушень цих принципів іншими особами, а саме: – вказувати учасникам освітнього процесу на неприпустимість здійснення нечесної поведінки; – повідомляти адміністрацію про порушення особами правил академічної доброчесності; – звертатися до Комісії академічної доброчесності Інституту з метою розгляду порушень академічної доброчесності учасниками наукового та науково-освітнього процесу.

4.4. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- отримання незадовільної оцінки за результатами контрольного заходу;

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- зниження семестрового академічного рейтингу;
- позбавлення на певний термін права на навчання за індивідуальним графіком або дострокове складання сесії;
- відрахування з аспірантури Інституту.

4.5. За порушення академічної доброчесності наукові та науково-педагогічні працівники можуть бути притягнені до наступних видів академічної та дисциплінарної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- догана;
- недопущення до участі в конкурсі на заміщення посад наукових чи науково-педагогічних працівників;
- відсторонення від участі у процесі підготовки кадрів вищої кваліфікації (включаючи участь в освітньому процесі, наукове керівництво аспірантів, наукове консультування докторантів).

5. КОМІСІЯ З ПИТАНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Комісія з питань академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин Інституту – колегіальний експертно-консультативний орган, метою якого є сприяння дотриманню етичних принципів і стандартів, фундаментальних принципів академічної доброчесності та розв’язанню етичних конфліктів між науковими, науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Інституту.

5.2. Члени Комісії працюють на громадських засадах. Склад комісії розглядається на засіданні Вченої ради. Строк повноважень членів комісії становить не більше трьох років.

5.3. До складу Комісії входять:

- представник адміністрації,
- представник профспілкової організації,
- представник ради молодих вчених.
- по одному представнику від науково-педагогічного персоналу та здобувачів вищої освіти.

5.4. До роботи комісії можуть бути залучені внутрішні та зовнішні експерти з питань, що розглядаються, без права участі у голосуванні.

5.5. Комісія зі свого складу обирає Голову, заступника та секретаря. Голова комісії веде засідання, підписує протоколи та рішення. За відсутності Голови його обов’язки виконує заступник. Повноваження відносно ведення протоколу

засідання, технічної підготовки матеріалів до їх розгляду на засіданні здійснює секретар Комісії.

5.6. Повноваження Комісії:

- одержувати розглядати, здійснювати аналіз заяв щодо порушення норм цього Положення та готувати відповідні висновки;
- одержувати від структурних підрозділів Інституту, учасників освітньо-наукового процесу інформацію та документи, необхідні для здійснення своїх повноважень;
- залучати до своєї роботи експертів з тієї чи іншої галузі, а також використовувати технічні та програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності;
- інші повноваження відповідно до вимог чинного законодавства України та нормативних актів Інституту.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМІСІЇ ТА ПРОЦЕДУРА РОЗГЛЯДУ СПРАВ

6.1. Організаційною формою роботи Комісії є засідання. Засідання скликаються у разі потреби.

6.2. Будь який учасник наукової діяльності, освітнього процесу, якому стали відомі факти порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності серед наукових, науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти або про можливість такого порушення повинен звернутися до Голови або секретаря комісії з письмовою заявою на ім'я Голови комісії. В заяві обов'язково повинні бути зазначені ПІБ контактні дані (адреса, телефон) посада та місце роботи/навчання, курс, детальний опис фактів порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності, дата, особистий підпис. Анонімні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі Комісією не розглядаються.

6.3. Після надходження заяви щодо порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності або про можливість такого порушення секретар комісії повідомляє особу, стосовно якої порушено питання, про час, дату та місце проведення засідання Комісії.

6.4. На засідання комісії запрошується заявник та особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності.

6.5. Кожна особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності Інституту має такі права:

- ознайомитися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- надавати усні та письмові пояснення, інші документи або відмовитися від надання будь-яких пояснень.

6.6. Засідання Комісії вважається правомірним, якщо на ньому присутні не менше ніж дві третини її членів.

6.7. Комісія приймає рішення шляхом відкритого голосування. Рішення вважається прийнятним, якщо за нього проголосувало більше ніж половина присутніх на засіданні членів Комісії. У випадку коли голоси розподілені порівну остаточне рішення приймається Головою Комісії.

6.8. Рішення Комісії оформлюється протоколом, який підписує Голова та Секретар комісії.

6.9. За результатами розгляду справи та з'ясування всіх істотних обставин Комісія впродовж двох робочих днів готує письмовий висновок щодо наявності або відсутності факту порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності.

6.10 Висновок Комісії складається з наступних частин:

- вступна частина, в якій зазначається дата та місце складання висновку, учасники процедури розгляду питання щодо порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності та зміст заяви;
- описова частина повинна містити інформацію по суті питання, що було розглянуто комісією;
- мотивувальна частина, в якій зазначаються обставини та докази, які Комісія взяла до уваги;
- резолютивна частина повинна містити рекомендації для прийняття остаточного рішення директором Інституту.

6.11 У разі, якщо будь-який член комісії не погоджується з висновком, йому надається право викладення окремої думки, що є невід'ємною частиною висновку.

6.12. Особу, стосовно якої розглядається питання про порушення етичних принципів та принципів академічної доброчесності ознайомлюють з висновком комісії, який вона закріплює своїм підписом.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Положення затверджується на засіданні Вченої ради Інституту та набуває чинності з моменту введення його в дію наказом директора Інституту.

7.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися за рішенням Вченої ради Інституту та наказом директора Інституту. У такому ж порядку положення скасовується.